

terjesztették Svájcban.⁸⁹ Egy 1944. július 4-i keltezésű kísérőlevéllel együtt küldték szét, melyet a baseli D. Karl Barth professzor, a zürichi D. Emil Brunner professzor, a genfi dr. W. A. Visser t'Hooft és a zürichi Paul Vogt lelkész írtak alá.⁹⁰ A jegyzőkönyvnek egy teljesebb változatát kb. ugyanekkor (június 19–20-án) juttatta el Svájcba a cseh ellenállási mozgalom futárja. Dr. Jaromir Kopeczkynek, a csehszlovák követnek adta át, aki azonnal eljuttatta a Zsidó Világkongresszushoz és más nemzetközi zsidó szervezetekhez.

Svájcban a helyi zsidó közösség vezetői ugyanolyan jól ismerték a végleges megoldás programját, mint az ott működő nemzetközi zsidó szervezetek képviselői. Mint említettük, dr. Sagelowitz, a Svájci Zsidó Közösségek Egyesülete sajtóirodájának igazgatója az elsők között szerzett tudomást Hitlernek a zsidó nép elpusztítására vonatkozó elhatározásáról. A Haluc, a Jewish Agency és a Joint vezetői, akiket szinte bombáztak a megszárlásokról szóló pontos beszámolókkal Pozsonyból, Budapestről és Isztambulból, ideértve az auschwitzi jegyzőkönyveket, pontosan tájékoztatták a zsidó vezetőket. Az utóbbiakat folyamatosan informálta Mantello és dr. Bányai Mihály is, a Schweizerisches Hilfskomitee für die Juden in Ungarn (Svájci Segélybizottság a Magyar Zsidókért) vezetője. Az utóbbi egyebek között két jelentést juttatott el a magyar zsidók elpusztításáról a zürichi hitközség (Israelitische Kultusgemeinde Zürich) elnökéhez 1944. június 24-én. Ezek átvételét csak június 30-án igazolták vissza „az elnöök katonai szemleútja miatt”⁹¹.

A hazai és nemzetközi zsidó szervezetek Svájcban naponként információval látrák el a szövetségeseket. Bernből folyamatosan áramlottak az információk Londonba és Washingtonba. Az egyik fő hírvivő Roswell McClelland volt, a War Refugee Board (Háborús Menekültügyi Hivatal) amerikai kormányhivatal svájci képviselője. Ezeknek az értesüléseknek a zömét megosztották a brit és az amerikai zsidósággal.

A nyugati világ vezetői nemcsak jelentésekből értesültek a nácik zsidóellenes hadjáratának részleteiről, hanem az ellenállás képviselőitől közvetlenül is. Egyikük Jan Karski volt, a lengyel földalatti hadsereg hadnagya, aki kétszer látogatott Londonba. Második útja során Washingtonba is eljutott, ahol 1943. július 28-án fogadta őt Rooseveltnél Jan Ciechanowsky, az akkori lengyel nagykövet társaságában. Tájékoztatta az elnököt arról, hogy a nácik már több mint 1,8 millió zsidót öltek meg Lengyelországban, és arról, hogy „a németek ki akarják irtani Európa egész zsidó lakosságát”. Továbbította a lengyel zsidó ellenállási mozgalomtól kapott, az amerikai zsidóságnak és a szövetséges kormányoknak szóló instrukciókat, melyek szerint „csakis közvetlen megtorlások révén lehetne a tömeggyilkosságot megállítani vagy legalábbis korlátozni, pél-